

Hemnes Kommune

Utkast til rammeverk

Kulturminneplan for Hemnes kommune - Del 2

Øystein Dyrli
15.01.2019

Innhold

Planens inndeling i delområder med underområder:.....	2
De ulike hovedområder med delområder i kulturminneplan for Hemnes kommune:.....	3
1. Ranfjorden, Sørfjorden og Bjerkadalen.....	4
1.1 Tverrforlandet og Leirvika (Sandnes, Leirvika, Espervik):.....	5
1.2 Hemnesberget:.....	6
1.3 Hemneshalvøya og Finneidfjorden (Prestenget, Sund, Geitvika Holmholmen, Svalenget, Sæteren, Finneidfjord, Urland).....	7
1.4 Bjerka (Bjerka, Breivika og Valla).....	8
1.5 Bjerkadalen.....	9
2. Røssågadalføret fra Røssauren (Korgen) til Stormyrbassenget	10
2.1 Korgen – Røssauren (Baklandet, Korgen, Oldernes, Nerleiren)	11
2.2 Leirskardalen	13
2.3 Midtre del av Røssågadalføret (Reinåmoen, Bryggfjelldalen, Vesterfjellet)	15
3. Bleikvasslia og Røssvatn	16
3.1 Stormyrbassenget, Bleikvasslia, Kongsdalen og Bleikvatnet.....	17
3.2 Nordrøssvatnet og Tustervatn	18
4. Fjellområdene rundt Okstindan:	19

Planens inndeling i delområder med underområder:

Hemnes Kommune er vidstrakt, og det er store variasjoner i landskapstrekk og næringshistorie i kommunens ulike deler. Derfor har vi delt kommunen inn i hovedområder og underområder som gjenspeiler disse variasjonene. I plandokumentet har vi tatt utgangspunkt i Nasjonalt referansesystem for landskap (NIJOS 2005). Dette systemet har delt Norge inn i 45 landskapsregioner. Disse er igjen inndelt i 444 underregioner. Av disse er 4 landskapsregioner og 5 underregioner representert i Hemnes kommune. Vi har valgt å moderere dette noe slik at grensene mellom delområder følger eiendomsgrenser og grenser mellom de ulike bygdene.

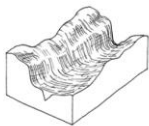
Kort om referansesystemet:

Landskapsregionene beskrives gjennom en skildring av landskapets seks hovedkomponenter:

- landskapets hovedform
- landskapets småformer
- vann og vassdrag
- vegetasjon
- jordbruksmark
- bebyggelse og tekniske anlegg

I sum danner de seks landskapskomponentene en landskapsregions samlede landskapskarakter.

Landskapets hovedform
Storformen i landskapet.

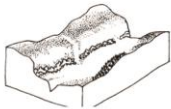
Landskapets småformer
Innredningen av hovedformen med geologiske detaljer.

Vann og vassdrag
Innsjøer, fjorder og hav.
Bekker, elver og fosser.
Vannflate og strandlinje.

Vegetasjon
Naturlig og kulturpåvirket
Skog og annen vegetasjon.
Strukturer og mosaikk.

Jordbruksmark
Arrondering og arealbruk.
Eng, åker og beitemark.
Sterkt kulturbetinget utmark.

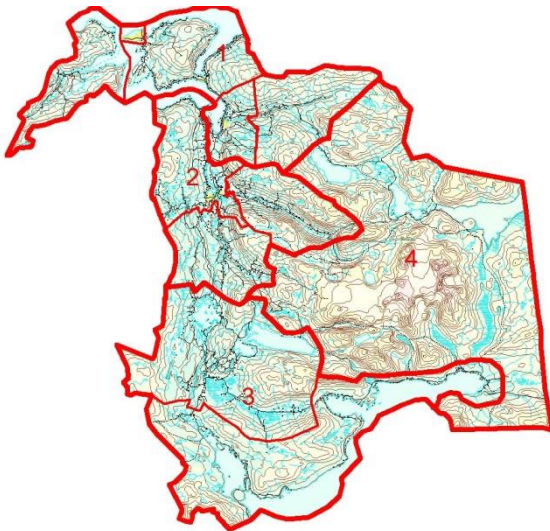

Bebyggelse og tekniske anlegg
Byer og tettsteder, spredt eller
tett bosetting. Bygningstyper.
Linjestrukturer og veisystemer.

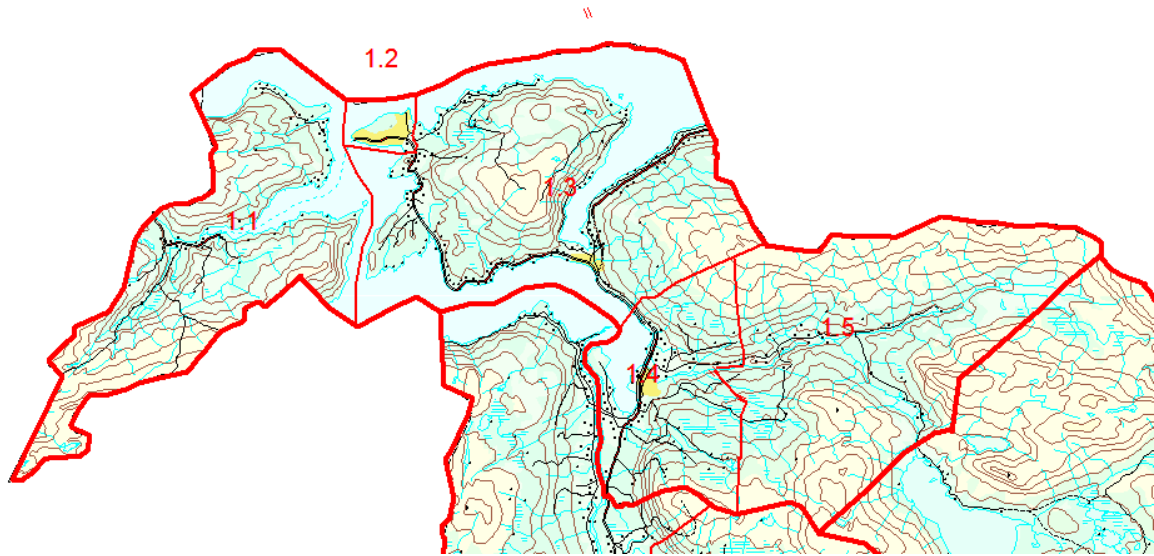
De ulike hovedområder med delområder i kulturminneplan for Hemnes kommune:

1. Ranfjorden, Sørfjorden og Bjerkadalen (Hemnesberget, Finneidfjord og Bjerka)
 - 1.1 Leirvika og Tverrforlandet
 - 1.2 Hemnesberget
 - 1.3 Hemneshalvøya og Finneidfjorden (Prestenget, Sund, Geitvika og Grønvika, Holmholmen, Svalenget, Sæteren, Finneidfjord, Urland)
 - 1.4 Bjerka, Breivika og Valla
 - 1.5 Bjerkadalen
2. Røssågadalføret fra Stormyrbassenget til Røssauren
 - 2.1 Korgen – Røssauren (Baklandet, Korgen, Oldernes, Nerleiren)
 - 2.2 Leirskardalen
 - 2.3 Midtre del av Røssågadalføret (Reinåmoen, Bryggfjelldalen, Vesterfjellet)
3. Bleikvasslia og Røssvatn
 - 3.1 Stormyrbassenget, Bleikvasslia, Bleikvatnet og Kongsdalen
 - 3.2 Nordrøssvatnet og Tustervatn
4. Fjellområdene rundt Okstindan

5. *Planens hovedområder: 1 Ranfjorden, 2 Røssågadalføret fra Stormyrbassenget til Røssauren, 3 Bleikvasslia og Røssvatn, 4 Fjellområdene rundt Okstindan*

1. Ranfjorden, Sørfjorden og Bjerkadalen

Området inngår i Landskapsregion 32,3 Fjordbygdene i Nordland og Troms, underregion Ranfjorden i Nasjonalt referansesystem for landskap.

Fjordene er fremtredende landskapselement i hele området unntatt dalene Bjerkadalen og Neverlia. Landformene er storslåtte. Det er til dels stupbratte lisider i ytre deler av området, Innerst i Sørfjorden er landformene mer avrundet.

Arkeologiske funn som er gjort på Hemnesberget, Sund og Finneid viser at landskapet ved fjorden har vært påvirket av mennesker siden yngre steinalder (2500-2000 f. Kr.). Yngre funn viser en kontinuerlig bosetning opp til vår tid.

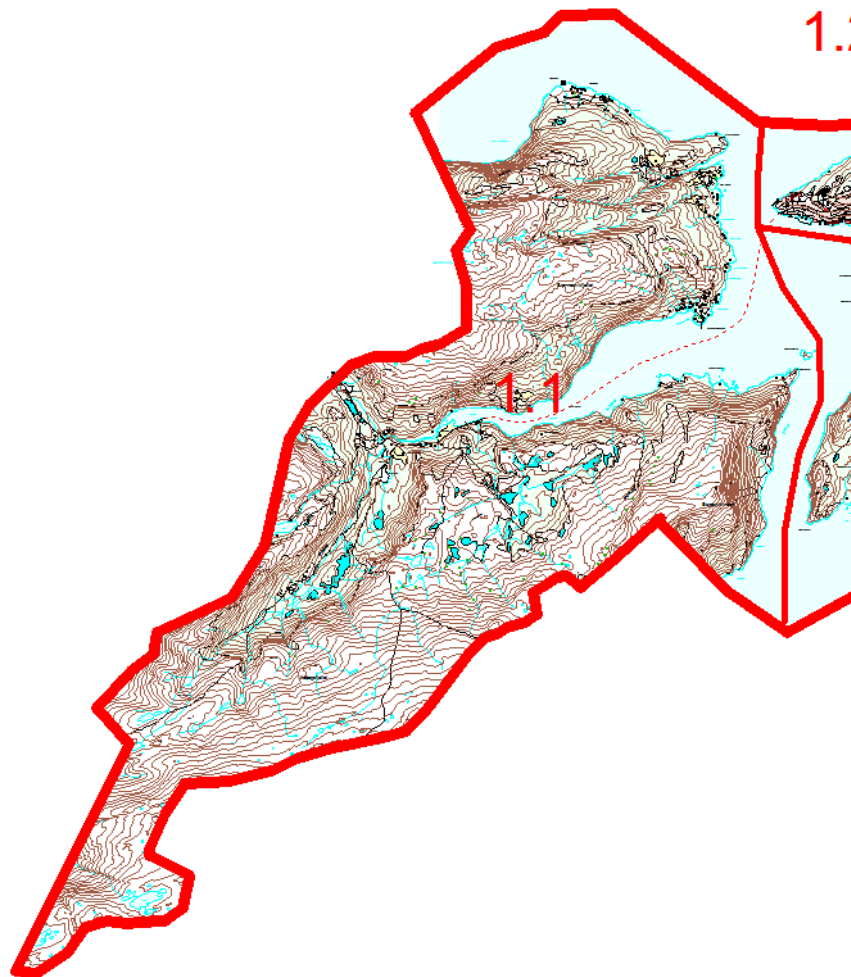
Forholdene for jordbruk ved fjordene er de fleste steder marginale. Derfor har jordbruksdriften opphørt over store deler av området. Da med gjengroing av kulturmark og til dels forfall av bygninger som følge. Samtidig finner en fortsatt enkelte bruk med et tradisjonelt preg i aktiv drift.

Det også eksempler på at bygninger og til dels arealer blir vedlikeholdt selv om jordbruksdriften har opphørt. Mange av disse brukene fremstår i dag nærmest som tidskapsler som viser eldre tiders driftsformer. Bygdene Sund, Bjerka og Valla er preget av jordbrukslandskap i større skala og med et moderne preg. Tettstedene Hemnesberget, Finneidfjord og Bjerka ligger også innenfor området, og jernbanen og E6 går langs Finneidfjorden og Sørfjorden. Det er til dels betydelig fritidsbebyggelse ved fjorden.

Det er en del SEFRAK-registrerte bygg i området og et stort antall kulturmiljøer fra tidlig 1900-tall. Mange av brukene hadde båtbygging som tilleggsnæring, og det finnes fortsatt en del spor av denne virksomheten i området. Ved Ranfjorden er det en sømløs overgang fra

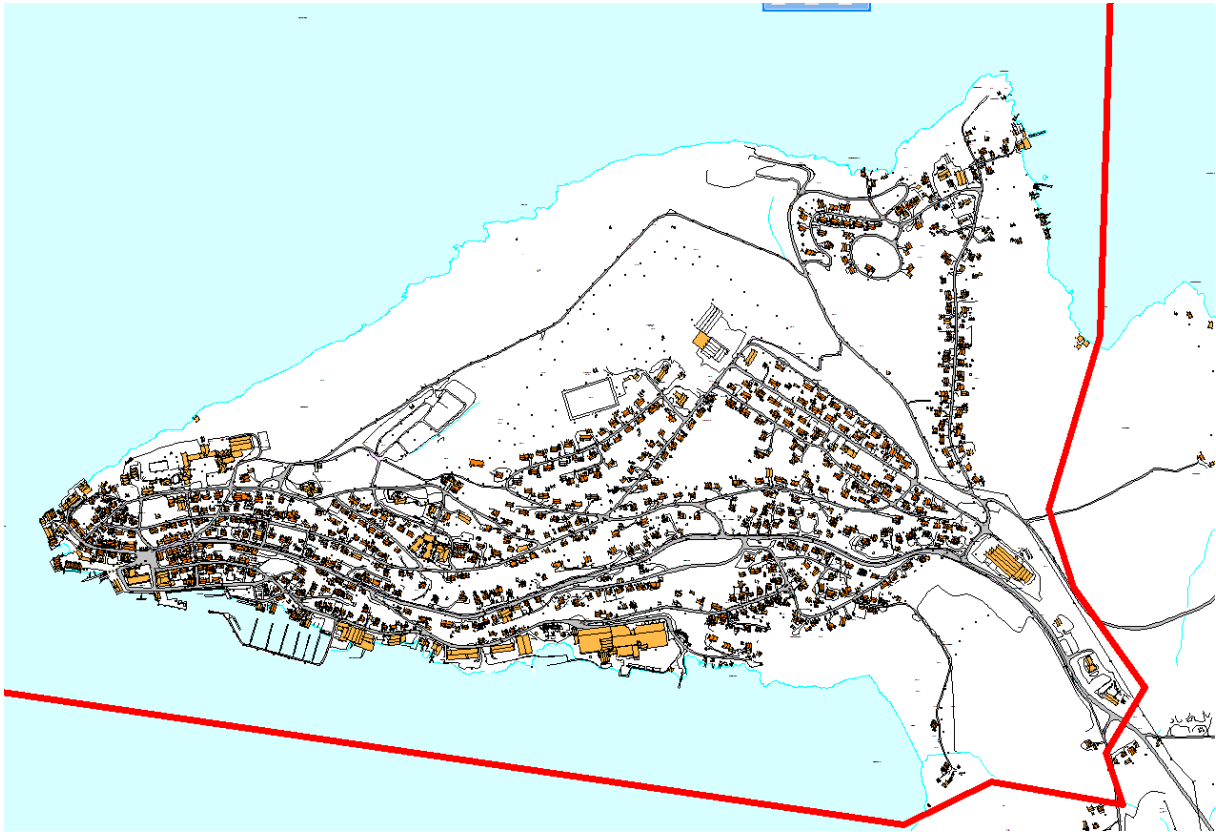
båtbyggingen på gårdsbrukene til den industrielle båtbyggingen på og omkring Hemnesberget.

1.1 Tverrforlandet og Leirvika (Sandnes, Leirvika, Espervik):

Landformene er storslåtte. Det er til dels stupbratte lisider opp fra Leirvika og Ranfjorden. Barskogen dominerer men det er også mye bart fjell. Bebyggelsen ligger for det meste som enkeltbruk langs fjorden og dalføret fra Leirvika og mot kommunegrensen mot Leirfjord. Det går en traktorvei fra Hestneset til Sandnes, og fv. 808 går fra Leirvika til grensen mot Leirfjord. Ellers er en betydelig del av området veiløst. I hele området er jordbrukslandskapet av liten skala. Det aller meste av landbruksdrift er opphørt i denne delen av kommunen. Likevel finner en mange trekk fra det førmoderne landbruket både i bygninger og arealer på enkelte bruk som fortsatt er intakt. Det er en del SEFRAK-registrerte bygg i området og et stort antall kulturmiljøer fra tidlig 1900-tall. Det var tidligere omfattende båtbygging her, og fortsatt står det en del intakte båtskøtt og båtbyggerier i området.

1.2 Hemnesberget:

Hemnesberget ligger på et nes lengst vest på Hemneshalvøya. Tettstedet utgjør en kompakt bebygd struktur i et ellers spredt bebygd fjordlandskap. Ved siden av Mo i Rana og Mosjøen er Hemnesberget den eneste bymessige bebyggelsen på Indre Helgeland. Fortsatt danner byplaner fra 1920- og 1940-tallet grunnlag for plassering av bebyggelsen.

Hemnesberget har sin opprinnelse som kirkested. Den eldste bebyggelsen var kirkebuer brukt av befolkningen oppover i dalene. Disse ble også brukt til å lagre båter og utstyr som innlandsbefolkningen brukte i forbindelse med fiske i Lofoten.

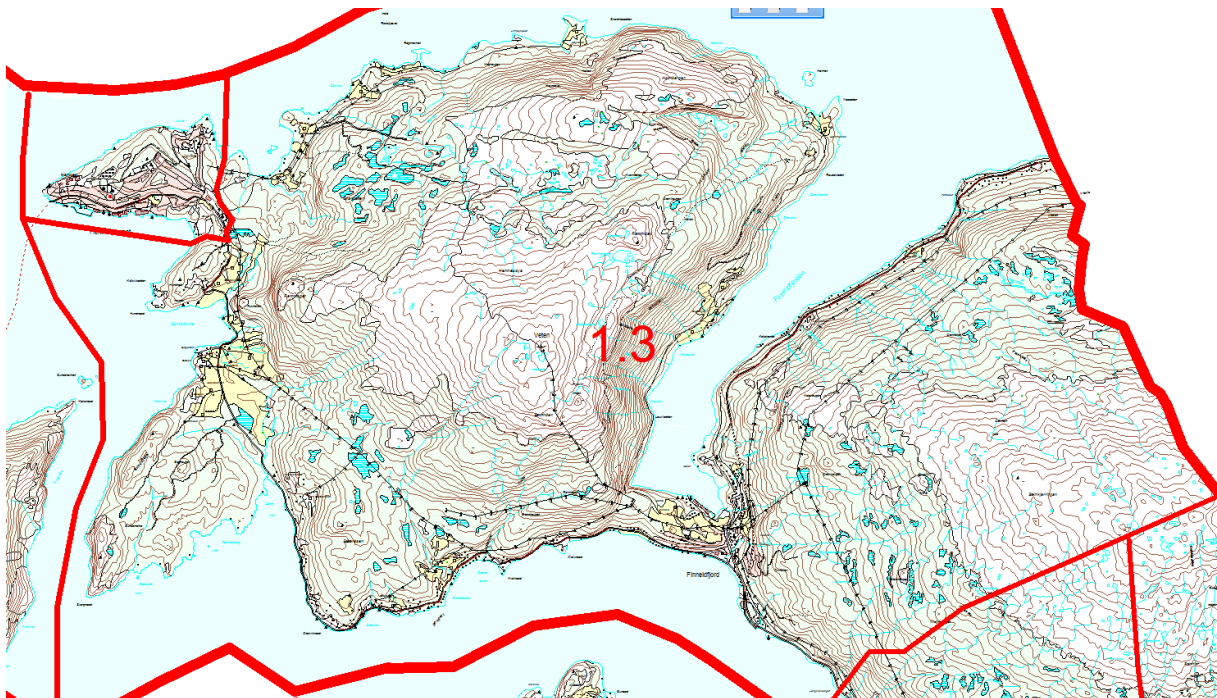
Hemnesberget har en rik historie knyttet til handel, industri og håndverk, som fortsatt er karakteristisk for stedet. Det er spesielt båtbygging og virksomhet knyttet til dette som har dannet grunnlaget for Hemnesberget, og som har hatt stor betydning for stedet helt opp i moderne tid. Denne virksomheten har vært allsidig med bygging av både fritidsbåter og båter til fiskeri. Vindusfabrikken Rana Tre startet som et sagbruk som leverte båtbord til båtbygging.

Tettstedet har stor tidsdybde, med Lapphella som den nåværende bebyggelsen. En stor del av tettstedet brant ned i to branner på 1920-tallet, og Hemnesberget ble også sterkt rammet av krigshandlinger under Andre verdenskrig, da store deler av bebyggelsen brant ned. Under krigen ble det oppført fem bunkerser på Hemnesberget, hvorav fire i selve bebyggelsen og en ved Kastan, ved Ranfjorden nord for tettstedet. Etter krigen ble Hemnesberget bygd opp etter en plan utarbeidet av Brente

steders regulering, og mye av denne bebyggelsen er fortsatt rimelig autentisk. Nordøst på tettstedet og i Juvika lengst øst er det nyere boligfelt fra 60 og 70-tallet.

Fra Lapphella og østover til Rana Tre ligger de gamle industribedriftene i et sammenhengende belte. Her har det blitt bygd båter siden før 1900. Det har vært en kontinuerlig utvikling i dette området, og utviklingstrekkene fortsatt godt lesbare. Tidligere var det en rekke mindre sliper og båtbyggerier her. Etter hvert ble det meste av området opptatt av de to store bedriftene Hemnes Mekaniske Verksted A/S og Rana Båtfabrikk A/S.

1.3 Hemneshalvøya og Finneidfjorden (Prestenget, Sund, Geitvika Holmholmen, Svalenget, Sæteren, Finneidfjord, Urland)

Mot sør er landskapet åpent mot Sørfjorden med bratt terreng opp fra fjorden. Finneidfjorden skjærer inn i området fra nord, og danner et trangt fjordløp omgitt av bratte lisider. Mot nord åpner landskapet seg mot Ranfjorden. Med unntak av Sund har området et småskala jordbrukslandskap. På Sund er det et jordbrukslandskap av forholdsvis stor skala. På Sund er det også utført omfattende bakkeplanering slik at landskapet er sterkt endret.

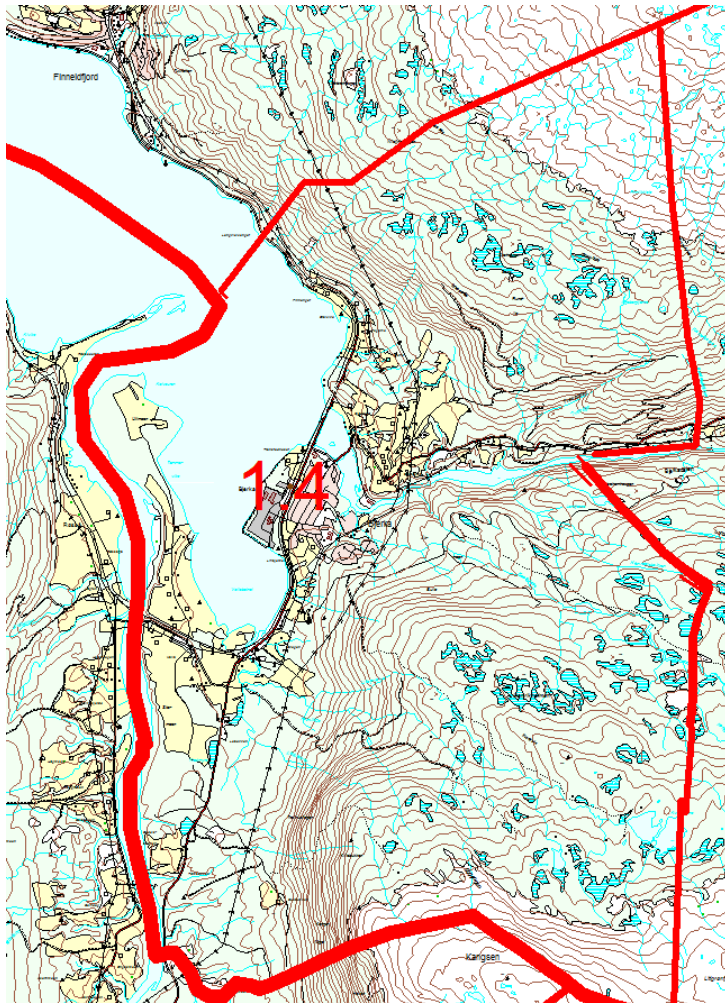
Jordbruksdriften har opphørt i store deler av området, spesielt langs Sørfjorden og øst for Finneidfjorden ligger det aller meste av jordbruksarealet brakk. Ellers er det småskala landbruksarealer i hevd i Geitvika, Oterbrand, Svalenget og på Holmen.

Det er forholdsvis lite eldre bebyggelse i delområdet, men en finner enkeltobjekter og noen få helhetlige kulturminner. Området er fattig på stående kulturminner i og nær utmark, som sommerfjøs, utengsløer mm.. Også i dette området var det tidligere omfattende båtbygging.

Her står det fortsatt en del mindre båtskøtt og også flere større båtbyggerier. Det er varierende vedlikeholdsstatus på disse.

Tettstedet Finneidfjord ligger delvis på eidet mellom Sørfjorden og Finneidfjord, og delvis på Tuvsetta i lia øst for E6 og jernbanen. Det var tidligere stasjon på stedet, og det ble anlagt margarinfabrikk på Finneidfjord på 1920-tallet. Denne ble senere ombygd til kaviarfabrikk. Deler av den eldre del av anlegget står fortsatt.

1.4 Bjerka (Bjerka, Breivika og Valla)

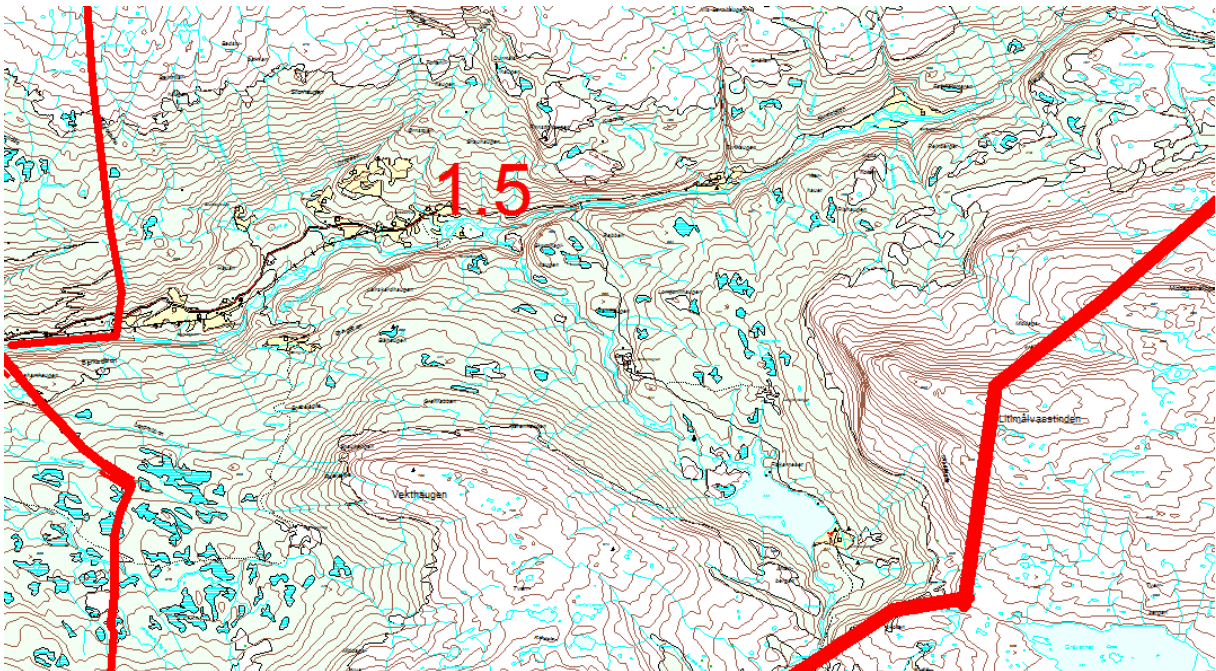

Landskapet er åpent mot Sørfjorden, og lisdene mot øst er jevnt over noe slakere enn lenger ut i fjorden. Mot vest ligger bebyggelsen på Valla på en halvøy mellom Sørfjorden og Røssåga. Mot Korgen i sør kommer en over i Røssågadalføret, og her er det skogsterreng også i dalbunnen. Jordbrukslandskapet har stort sett storskala preg, og blir drevet etter moderne driftsformer.

Bebyggelse og tekniske installasjoner:

Tettstedet Bjerka ligger på ei stor slette innerst i fjorden og består av nyere bebyggelse. E6 og jernbanen skjærer gjennom hele området på langs. Hovedtyngden av bygningsmassen i underområdet er av forholdsvis ny dato, men en finner eldre verneverdig bebyggelse som enkeltobjekter og noen mer helhetlige bygningsmiljøer spredt i hele området. Bjerka Bygdetun ligger innenfor området. Området er fattig på nyere kulturminner i og nær utmark, som sommerfjøs, utengsløer mm.. Også i dette området var det tidligere omfattende båtbygging.

1.5 Bjerkadalen

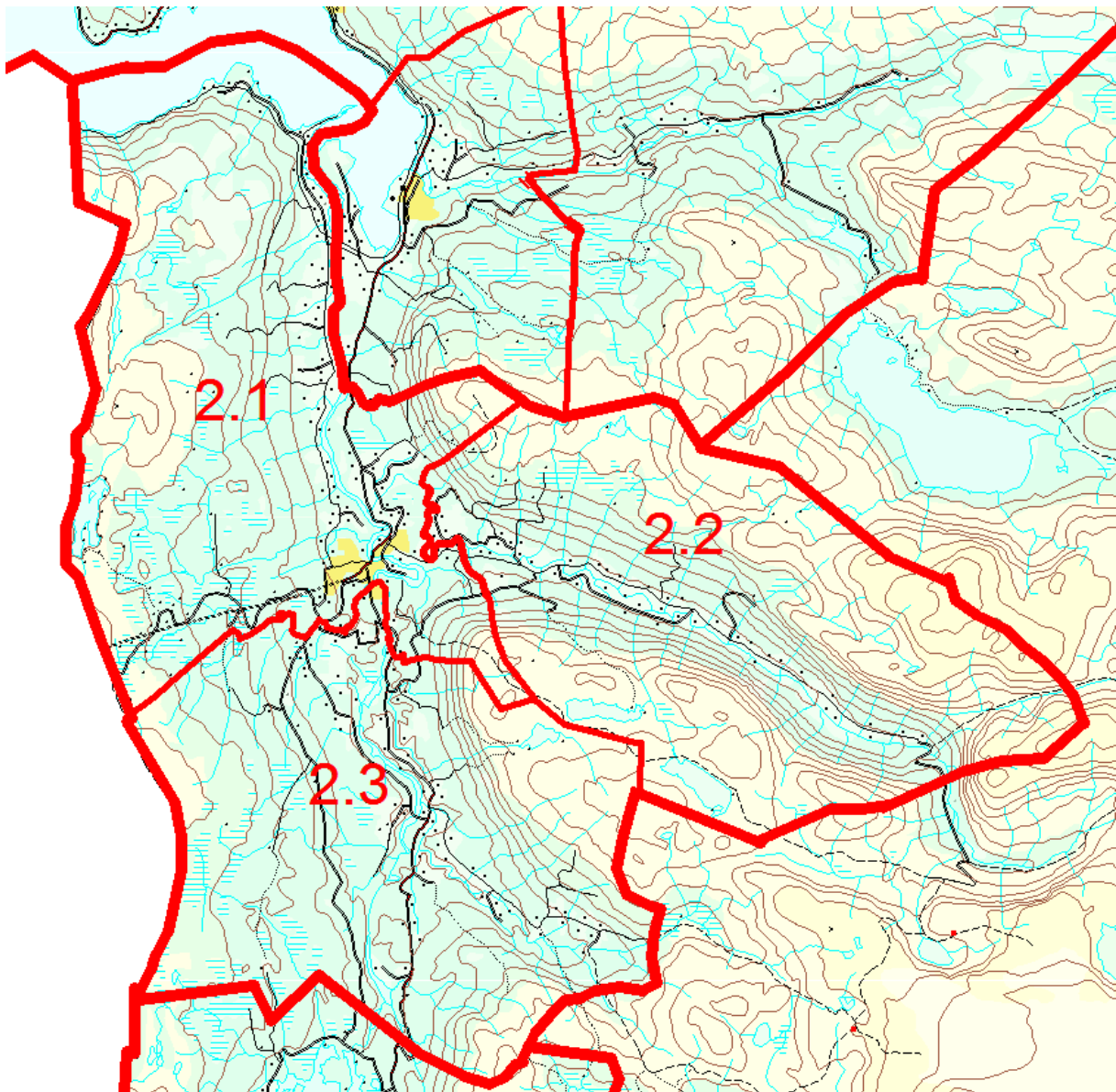
I nedre del er det et trangt og vilt V-formet dalføre med bratte lisider, men hoveddalføret er en åpen U-dal på oversiden av Reinforsen. Granskogen er et dominerende landskapselement, med unntak av Bjurbekkdal, hvor bjørkeskogen dominerer.

Brukene ligger stort sett som enkeltbruk innover i dalen, og har preg av småskala jordbrukslandskap. Det meste av dyrket mark fortsatt i hevd, og en finner fortsatt restaureringsverdig kulturmark på noen gårdsbruk som nå er ute av drift.

Bebyggelse og tekniske installasjoner:

En finner en del eldre bygningsmasse både som enkeltobjekter og tun intakt i dalen, og noen bruk med yngre bygningsmasse har beholdt et preg som peker mot elde driftsformer. Området har noe flere kulturminner i og nær utmark, som sommerfjøs, utengsløer mm.. enn i de øvrige delområdene som inngår i hovedområde 1. Også i dette området var det tidligere omfattende båtbygging.

2. Røssågadalføret fra Røssauren til Stormyrbassenget

Området utgjør Landskapsregion 33,5 Innlandsbygdene i Nordland, underregion Korgen i Nasjonalt referansesystem for landskap. I tillegg til selve dalformasjonen er tilstøtende fjellområder med. Det brede daltrauet preger landskapet både i hoveddalføret og sidedalene Leirskardalen og Bryggfjelldal. Dalene er dypt nedsunket i forhold til landskapet omkring. Dalbunnen er preget av marine avsetninger og breelvavsetninger med stor mektighet. Her veksler terrenget mellom flate moer og større og mindre ravinedaler. Granskogen er dominerende landskapselement i lisdene i hoveddalføret. I Leirskardalen og øverst i Bryggfjelldalen er det betydelige arealer med løvskog også i lavere terreng.

I hoveddalføret opp til Korgen og Leirskardalen er det jevnt over store sammenhengende jordbruksarealer i dalbunnen. Lenger opp dominerer barskogen også i dalbunnen. Elvene Røssåga og Leirelva er viktige landskapselementer.

Det antas at jordbruksbosettingen i området i hovedsak skriver seg fra middelalder og nyere tid. Jordbrukslandskapet har stort sett storskala preg, og blir drevet etter moderne driftsformer i hele delområdet. Spesielt i Leirskardalen og øverst i Bryggfjelldal har store arealer med beiteskog og naturbeitemark. Store deler av dette er i ferd med å gro igjen. Samtidig er det fortsatt slike arealer i hevd. Et annet særpreg i området er at det var sæterdrift på mange bruk både i hoveddalføret og deler av Leirskardalen. Disse lå i et belte i nedre del av fjellskogen. Sætringen pågikk fra slutten av 1800-tallet og til tiden omkring Annen Verdenskrig.

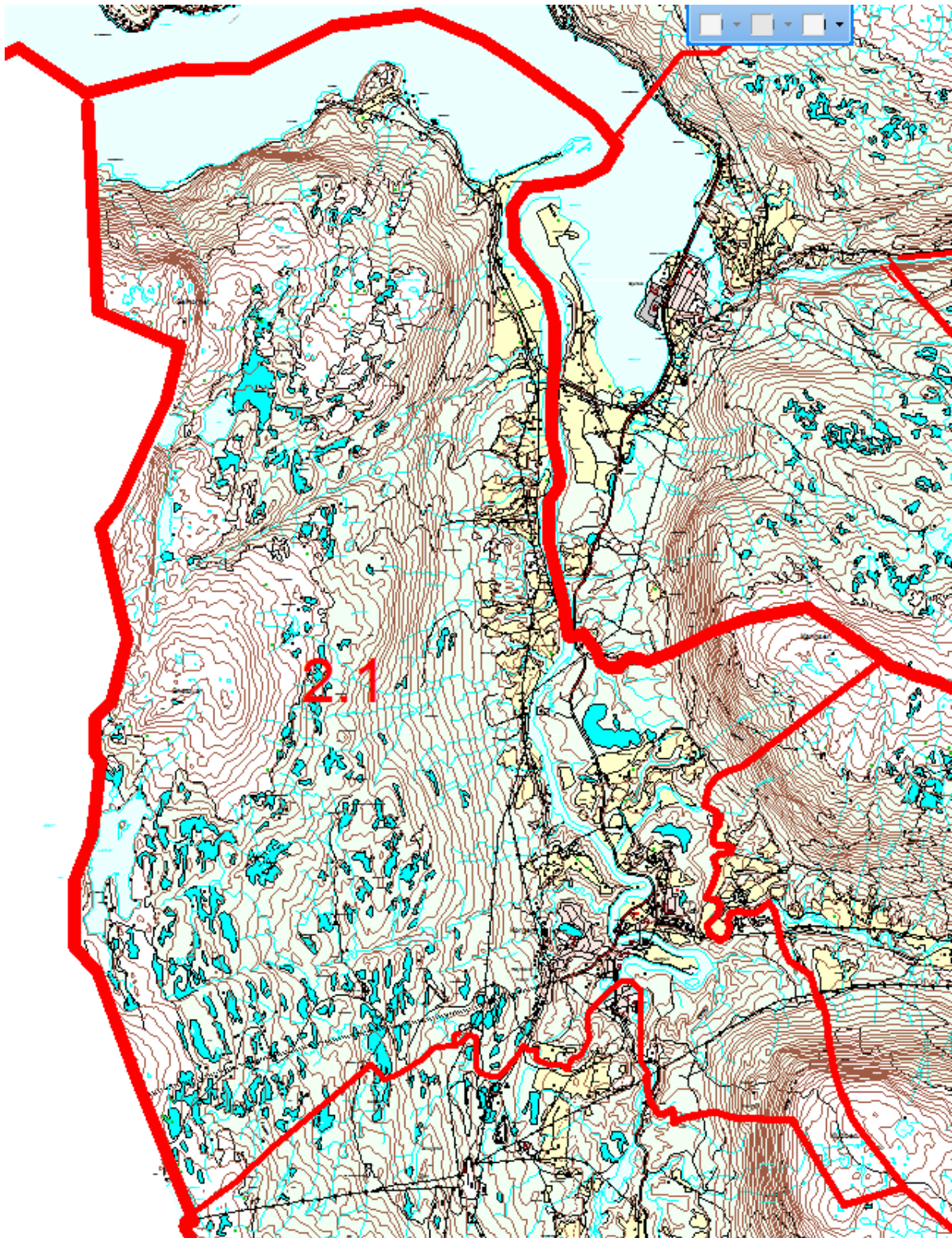
Bebyggelse og tekniske installasjoner:

Kommunesenteret Korgen med tilliggende boligfeltet ligger sentralt i området. Av annen tettbebyggelse er boligfeltet Vesterli. Ellers er det betydelig med fritidsbebyggelse i deler av Vesterfjellet. Hele området har tilgang fra offentlig vei. E6, Fv. 806 og Fv. 322 går igjennom området.

Også i dette området var det tidligere omfattende båtbygging. Her står det fortsatt endel båtskøtt. Ellers er det forholdsvis mange kulturminner og kulturmiljøer i dette området. Spesielt Leirskardalen har høy konsentrasjon med eldre bygg. De fleste eldre bygg i området står i gårdstunene. Området er forholdsvis på fattig på nyere kulturminner i og nær utmark, som sommerfjøs, utengsløer mm..

Også i dette området var det tidligere omfattende båtbygging. Her står det fortsatt en del mindre båtskøtt i ulik størrelse og utforming. Det er varierende vedlikeholdstatus på disse. Ellers er det noen teknisk industrielle kulturminner i området, spesielt i forbindelse med kraftverkene. Det er også flere bevaringsverdige bruer i området.

2.1 Korgen – Røssauren (Baklandet, Korgen, Oldernes, Nerleiren)

Underområdet omfatter den nedre delen av Røssågdalen opp til Korgen. Av praktiske grunner er også Mula og Røssauren ved Sørfjorden med her. Dette er utpregede Leirjordsbygder, med dyrket mark på begge sider av Røssåga. Et viktig særpreg er bekkeravinene som skjærer gjennom terrenget. Tidligere en stor del av ravinene slåttemark og beitemark. I dag

er de fleste grodd til med løvskog. Det har også vært gjennomført en god del bakkeplanering, og en del nydyrking på granmoene i dalbunnen de seneste tiår. Likevel fremstår fortsatt deler av området som nokså kupert. Dette gjelder spesielt Baklandet på vestsiden av Røssåga og deler av Nerleiren øst for elva. Kommunesenteret Korgen med omliggende boligfelt ligger også i området.

Bebyggelse og tekniske installasjoner:

Hovedtyngden av bygningsmassen i underområdet er av forholdsvis ny dato, det gjelder både boligfeltene rundt Korgen og landbruksbebyggelsen

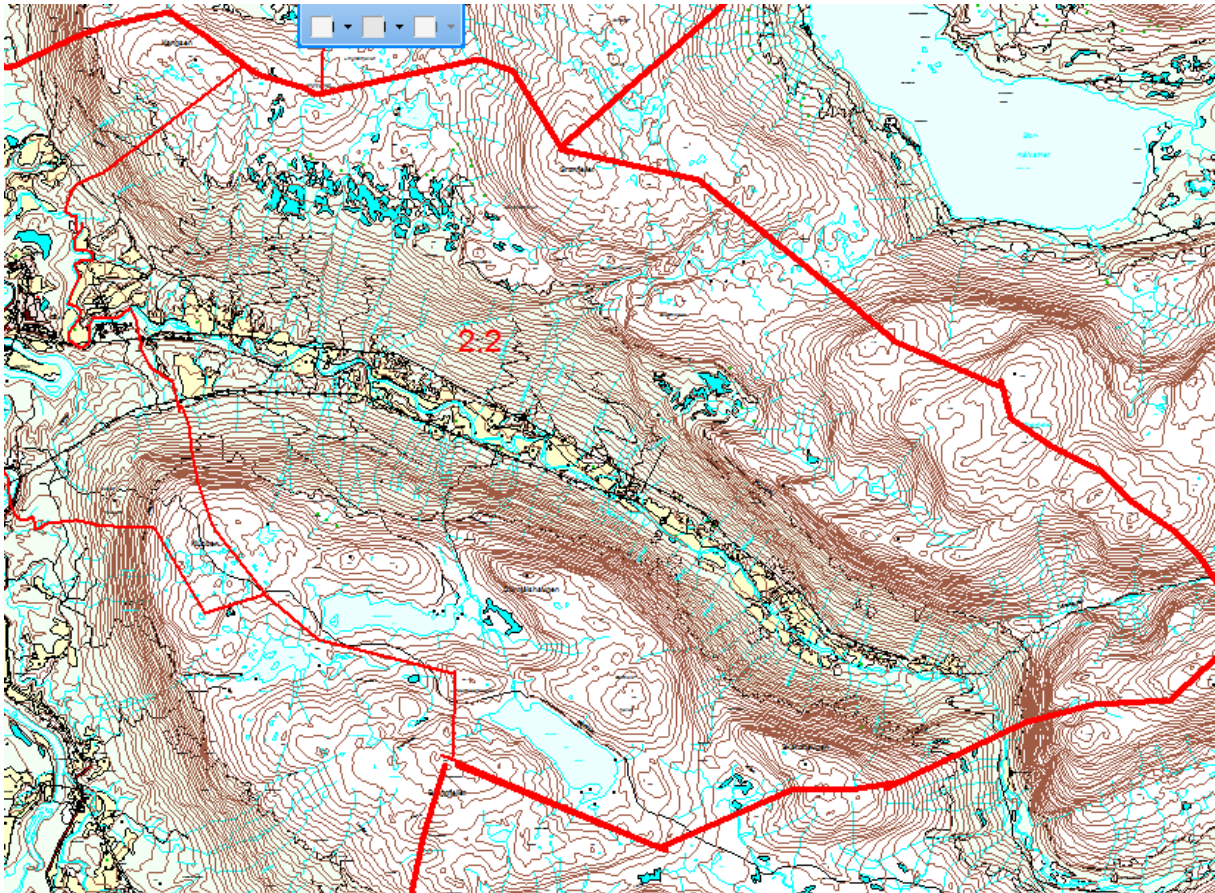
Samtidig er det også eldre verneverdig bebyggelse som enkeltobjekter og noen helhetlige bygningsmiljøer spredt i hele området. En type kulturminner som fortsatt er vanlig forekommende er båtskøttene. Spesielt på Baklandet står det fortsatt en del slike, men vedlikeholdsstandarden er høyst variabel.

Området er forholdsvis fattig på stående kulturminner i og nær utmark, som sommerfjøs, utengsløer mm.. Fortsatt er noen av sætervollene og enkelte av sæterhusene inntakt, noen av disse er fortsatt ganske autentiske, mens andre er sterkt modifisert. Det er noen få eldre hytter både i Vesterfjellet og Kangsen.

Kommunesenteret Korgen består stort sett av nyere bebyggelse, og det meste av den eldre bebyggelsen i tettstedet er enten revet eller sterkt modifisert. Likevel er det fortsatt noen enkeltobjekter og kulturmiljøer av kulturhistorisk interesse innenfor tettstedet. Korgen har vært kirkested siden 1863. Røssåga er seilbar opp til Korgen, og det dannet grunnlag for handel i Korgsjøen. Korgen gård har en lang historie med lakseturisme.

Et viktig teknisk industrielt kulturminne er den såkalte blodveien, som følger den eldre E6 over Korgfjellet, det er også et par eldre bruer i området som har historisk interesse.

2.2 Leirskardalen

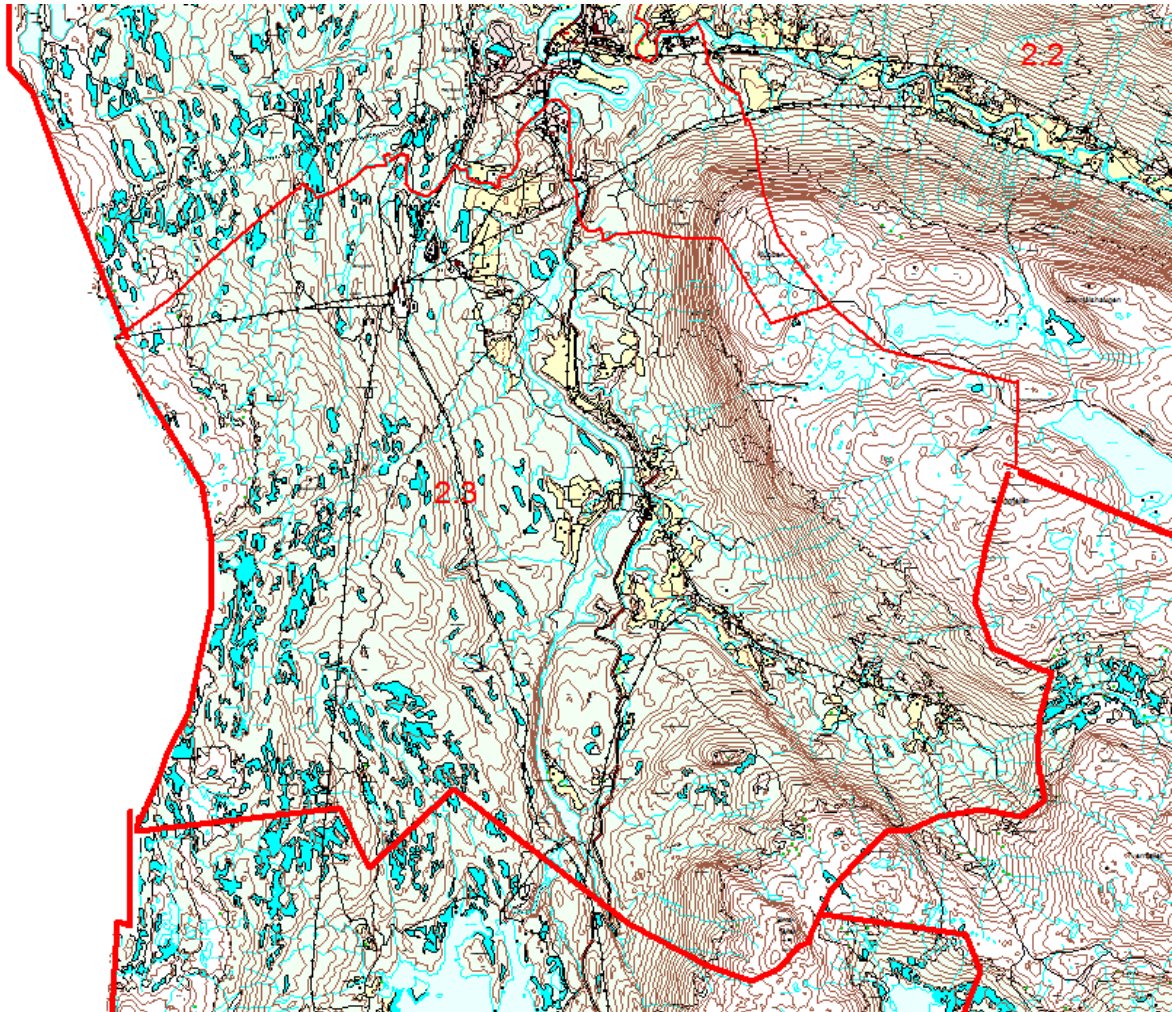
Dalføret strekker seg fra Korgen og ca. 15 km østover. Dalen er ganske vid ytterst, men smalner av lenger inn. Karakteristisk for den indre del av dalføret er at løvskogen dominerer også i lavlandet. Et annet karaktertrekk i hele dalen er de store arealene med tidligere slåttemark og hagemarkskoger, da spesielt i den nordre dalsiden. En finner her tidligere kulturmark i et belte fra dalbunnen og opp til ca.300 m.o.h. En betydelig del av dette arealet er nå tilplantet med gran, og store arealer er også grodd til med løvskog.

Det er sammenhengende jordbruksarealer i dalbunnen fra Korgen og helt opp til Tverå øverst i dalen. Leirelva er et karakteristisk innslag i dalbunnen. Det er et aktivt jordbruksmiljø i hele dalen.

Bebyggelse og tekniske installasjoner:

Det aller meste av dalens bebyggelse er knyttet til landbruk. Her finner en bebyggelse fra ulike tidsepoker. Spesielt den i mindre del av Leirskardalen er det et kulturhistorisk interessant bygningsmiljø med stor tidsdybde. Her er det en stor konsentrasjon av SEFRAK-registrerte bygninger. Spesielt i nedre og midtre del av dalen var det tidligere omfattende båtbygging, og det står fortsatt noen båtskøtt etter denne perioden. Området er forholdsvis fattig på stående kulturminner i utmark, som sommerfjøs, utengsløer mm..

2.3 Midtre del av Røssågdalføret (Reinåmoen, Bryggfjelldalen, Vesterfjellet)

Sør for Korgen fortsetter det brede daltrauet både i hoveddalføret og sidedalen Bryggfjelldal. Skogen blir mer fremtredende også i dalbunnen. Gårdsbrukene ligger stort sett spredt som enkeltbruk, men på Reinåmoen, og nederst i Bryggfjelldal er det store sammenhengende jordbruksarealer. Også i øvre del av Bryggfjelldalen blir landskapet mer åpent. Her er innslaget med bjørk større enn lenger ned i dalen, og en finner også et av de større sammenhengende områder med hagemarkskog i kommunen. Denne delen av Bryggfjelldalen har mye til felles med indre del av Leirskardalen.

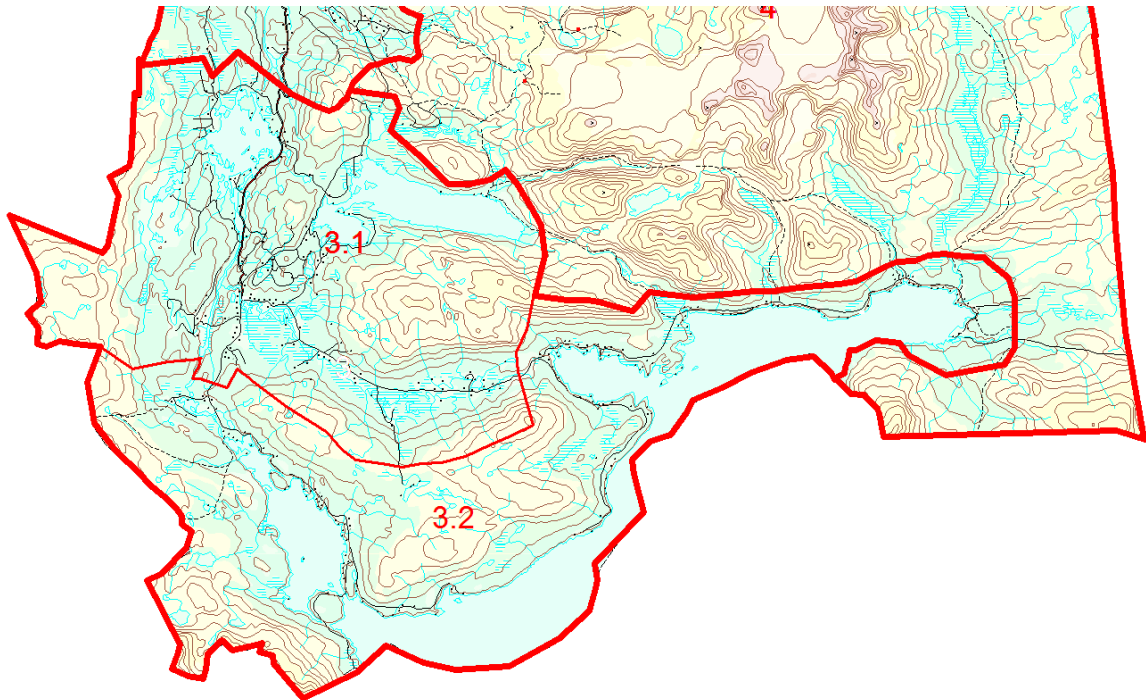
Bebyggelse og tekniske installasjoner:

Landbruksbebyggelsen er ganske variert i utforming og skala. Hovedtyngden er fra relativt nyere tid. En finner samtidig en del eldre landbruksbebyggelse spredt i hele området. Øverst i Bryggfjelldalen er det et kulturmiljø med stor tidsdybde, beitelier, og autentiske gårdstun fra ulike epoker.

Området som helhet er forholdsvis fattig på stående kulturminner i utmark, i Inderdal øverst i dalen er det derimot tatt vare på flere uteløer.

Av annen bebyggelse er boligfeltet Vesterlia, som ble anlagt i forbindelse med bygging av Røssåga kraftverk. Av tekniske anlegg er Nedre Røssåga kraftverk et viktig kulturminne. Det er også noen kulturminner knyttet til skogsdrift i området.

3. Bleikvasslia og Røssvatn

Området inngår i Landskapsregion 33,3 Innlandsbygdene i Nordland, underregion Røssvatn i Nasjonalt referansesystem for landskap. Her i øvre del av dalføret åpner landskapet seg opp. Vannspeil som Stormyrbassenget, Røssvatnet og Bleikvatnet er viktige landskapselementer. I Bleikvasslia og Kongsdal er dalbunnen dominert av store myrarealer.

Ved Stormyrbasenget, i Bleikvasslia og Kongsdalen dominerer granskogen, ved Røssvatn og Bleikvatnet er det derimot bjørk i lisdene. Området i sin helhet er spredt bebygget, men det er ganske sammenhengende grender i Bleikvasslia og Kongsdalen. En finner tettbebyggelse i Bleikvasslia og ved Bleikvassli Gruber. Viktige tekniske inngrep er kraftutbygging og Gruvevirksomhet knyttet til Bleikvassli Gruber. I forbindelse med neddemning av Røssvatn og Bleikvatnet ble mange gårdsbruk satt under vann.

De fleste hovedbrukene i området ble ryddet første halvdel av 1700-tallet. Og er derfor noe yngre enn bygdene lenger ned i dalføret. Området er rikt på samiske kulturminner.

3.1 Stormyrbassenget, Bleikvasslia, Kongsdalen og Bleikvatnet

Delområdet består av fire landskapsrom med ulike karakterer. Lengst nord og lavest i delområdet ligger **Stormyrbassenget**. Dette er en stor kunstig innsjø som er oppdemmet som en del av Røssåganlegget. Vannflata danner bunnen i et åpent landskapsrom som ellers er dominert av barskog. Det ligger enkelte spredte gårdsbruk rundt vannet. Av arealene som er oppdemmet finner en både innmarksarealer og en gammel kirkegård. Gammelveien mellom Bleikvasslia og /Stabbforsflåget er også satt under vann. Sjøen har vanligvis stabil vannstand, men av og til tappes sjøen så langt ned at innmarksarealer og veien synes.

Også i **Bleikvasslia** er det et åpent landskapsrom. Dalbunnen er dominert av store myrarealer omgitt av slake lisider med barskog. Bleikvasslia er den tettest befolkede delen av dette delområdet, her finner en både tettbebyggelse og sammenhengende jordbruksarealer. En stor del av myrarealene er oppdyrket i moderne tid. Det finnes også mer spredte gårdsbruk i denne bygda. Dagens bebyggelse består av gårdsbebyggelse og eneboliger i et belte langs fv. 806 og ved Bleikvassli Gruber.

Kongsdalen er et dalføre som strekker seg omtrent 10 km østover fra Bleikvasslia. Daltrauet er smalere og mer markert enn resten av delområdet. Dalbunnen er dominert av store myrflater og stedvis dyrket mark. All bebyggelse i Kongsdalen er landbruksbebyggelse.

Bleikvatnet ligger nordøst i delområdet. Dette er en stor innsjø omgitt av bratte lier som strekker seg opp mot snauffjellet. Bjørkeskogen dominerer liene her. Også Bleikvatnet er oppdemmet i forbindelse med kraftutbyggingen, og det er stor reguleringshøyde på innsjøen. Det er noen få gårdsbruk rundt vannet. Samtlige av disse er fraflyttet i forbindelse med kraftutbyggingen. Mye av gårdsbebyggelsen er nå borte.

De fleste hovedbrukene i Bleikvassliområdet ble ryddet første halvdel av 1700-tallet. Og er derfor noe yngre enn bygdene lenger ned i dalføret. Det er også noen bureisningsbruk fra tidlig 1900-tall i området. Tradisjonelt har produksjon av husflidsvarer vært en viktig næringsvei i bygda. Området er rikt på samiske kulturminner.

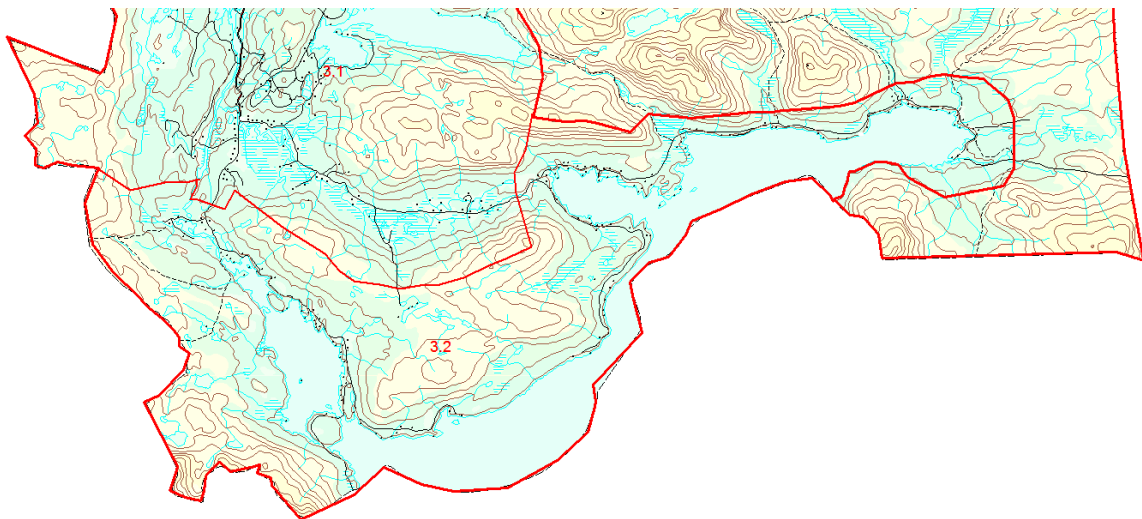
Bebyggelse og tekniske installasjoner:

Det meste av dagens bebyggelse er av nyere dato. Det gjelder både landbruksbebyggelsen og eneboligene i Bleikvasslia, Gruva og Hallvardalen.

En stor del av anlegget fra tiden gruveen var i drift er fortsatt intakt, men det store flotørverket er borte. Det er også en del bebyggelse tilknyttet kraftutbyggingen som fortsatt står.

Det finnes noen eldre bygg og helhetlige kulturmiljøer spredt i hele delområdet. Gammalskola og Åsli gård med eldhuset og gårdssamling er viktige kulturminner i bygda. Det er også et stort innslag av samiske kulturminner i hele delområdet.

3.2 Nordrøssvatnet og Tustervatn

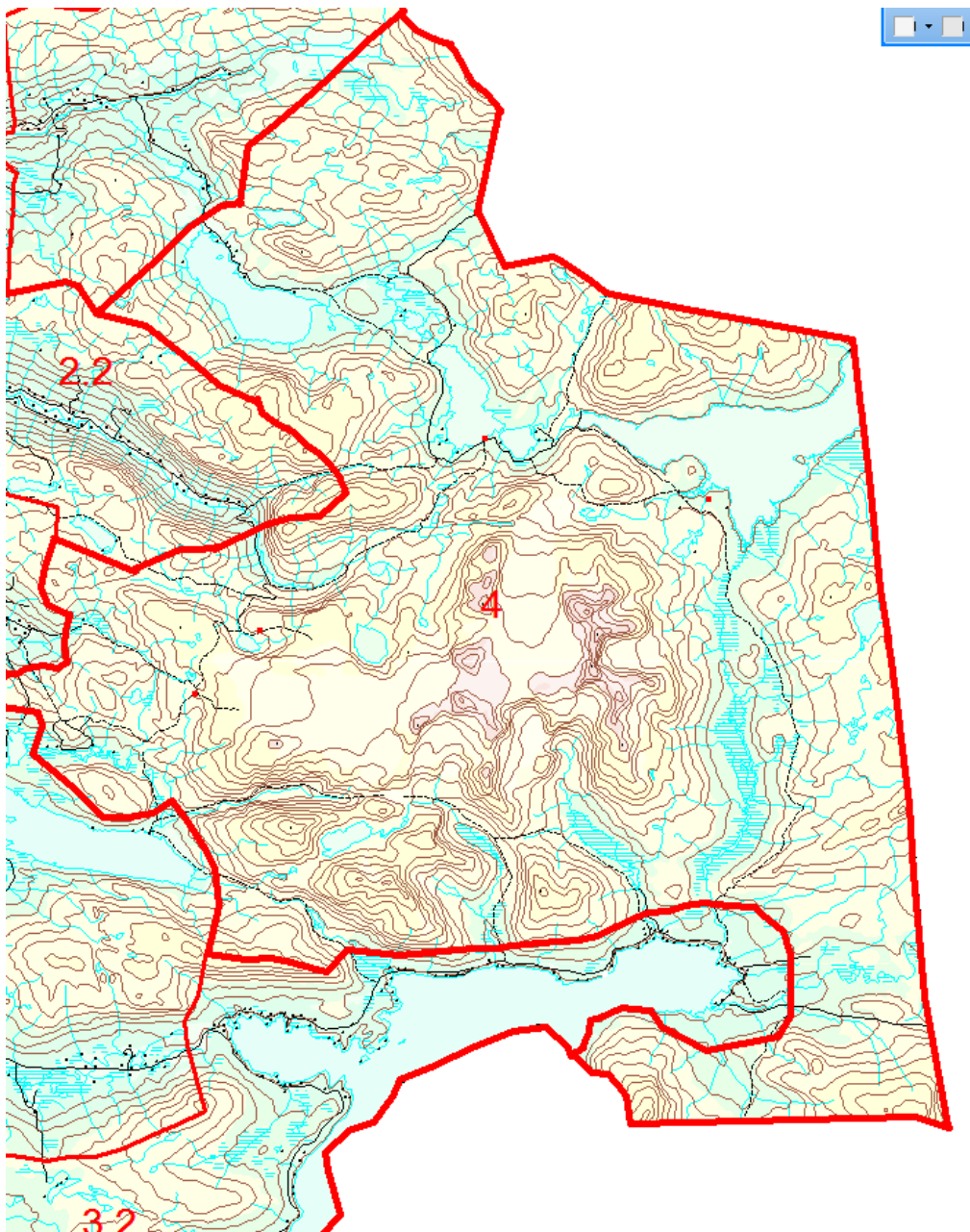

Dette er rene fjellbygder. De store vannspeilene Røssvatn og Tustervatn er dominerende i landskapet. Bjørkeskogen dominerer liene, naturlig gran og granplantefelt forekommer mer sporadisk, og fjellet er framtrødende landskapselement. Området er særlig rikt på samiske kulturminner. Gårdene ligger stort sett som enkeltbruk i et storslått landskap. En finner mange steder småskala jordbrukslandskap med opprinnelig særpreg i behold. Området er i dag preget av fraflytting og nedgang i jordbruket. I likhet ved fjorden er det stedvis

omfattende hyttebygging i området, men dette preger ikke jordbrukslandskapet i samme grad her.

Røssvatnet er regulert med stor reguleringshøyde. Dette er regnet som det største enkeltinngrep i norsk natur. De fleste gårdene ved vannet er sterkt berørt av dette. Mange steder ble bebyggelsen demt ned, og tunene flyttet lenger opp i terrenget. Derfor er en stor del av bebyggelsen i området en form for "gjenreisningsbebyggelse" fra 50- og 60-tallet. Likevel finner en fortsatt også en del eldre bebyggelse. Det er særlig små bygninger som uteløer, sommerfjøs m.m. en nå finner enkelte av. Men en finner også enkelte eldre tunanlegg i behold i området.

4. Fjellområdene rundt Okstindan:

Området inngår i Landskapsregion 36,05, Høgfjellet i Nordland og Troms, underregion Okstindan/Junkerfjellet i Nasjonalt referansesystem for landskap. Okstindmassivet med tinder og isbreen ligger sentralt i området. I randsonen til Okstindan er det lavereliggende daler med fjellbjørkeskog. Disse er sterkt nedsenket i forhold til terrenget omkring. Lengst nord er store vann som Store Målvatn, Kjennsvatn og Gressvatn dominerende landskapselementer i dalbunnen, i de andre dalene danner store terrengdekkende bakkemyrer bunnen i terrenget.

Disse fjellområdene har blitt nyttet til husdyrhold og reindrift, jakt og fangst i uminnelige tider. De mest brukte områdene er øverste del av fjellskogen og lavere fjellområder. Spesielt høyereliggende bruk hadde myrslåtter som viktig del av ressursgrunnlaget. Slik slått vil påvirke vegetasjonen på myrene svært lenge etter at aktiviteten opphører. Tidligere var det uteløer i tilknytning til disse myrene. Det er det nå lite, eller ingenting igjen av. Fjellområdene har også blitt nyttet av turister siden forrige århundreskifte.

Av bebyggelse og synlige kulturspor er det en del fritidsbebyggelse ved Store Målvatn. Her finner en også restene etter de to gårdsbrukene Nyrud og Målvassmoen. I resten av området er fritidsbebyggelsen mer sporadisk. Av annen bebyggelse er hyttene til Hemnes Turistforening, Kjennesvasshytta, Gressvasshytta, Rabothytta, Steinbua og Gråfjellhytta. Det finnes enkelte torvgammer i området.